

POSTANOWIENIE

Dnia 24 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Żywicka

w sprawie z odwołania I. D.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Legnicy

o świadczenie rehabilitacyjne, zasiłek chorobowy i zasiłek macierzyński,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 24 kwietnia 2024 r.,

na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy

z dnia 10 listopada 2022 r., sygn. akt V Ua 22/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) wraz z odsetkami wynikającymi z art. 98 § 1¹ k.p.c. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 listopada 2022 r. Sąd Okręgowy w Legnicy w sprawie z odwołania I. D. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Legnicy w przedmiocie świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego i zasiłku macierzyńskiego, oddalił apelację organu rentowego od wyroku Sądu Rejonowego w Legnicy z dnia 23 maja 2022 r., którym zmieniono decyzję Zakładu Ubezpieczeń

Spółecznych Oddział w Legnicy z dnia 29 września 2021 r. w ten sposób, że odstąpiono od zobowiązania wnioskodawczyni I. D. do zwrotu zasiłku chorobowego, zasiłku macierzyńskiego i świadczenia rehabilitacyjnego z funduszu chorobowego wraz z odsetkami w łącznej kwocie 160.332,80 zł.

Organ rentowy wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy, zaskarżając ten wyrok w całości. Skarżący wniósł o uchylenie w całości wyroku „Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu” i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Zaskarżonemu wyrokowi skarżący zarzucił naruszenie prawa materialnego: art. 84 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1230 ze zm.; dalej: ustawa systemowa) i zwolnienie wnioskodawczyni z obowiązku zwrotu zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego i zasiłku macierzyńskiego w łącznej wysokości 127.030,36 zł wraz z odsetkami w kwocie 33.302,44 zł.

Skarżący podniósł również zarzut naruszenia przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy: art. 365 § 1 k.p.c., przez ponowne dokonanie ustaleń w zakresie świadomego działania wnioskodawczyni ukierunkowanego na pobieranie nieprzysługujących jej świadczeń z ubezpieczeń społecznych, podczas gdy ustalenia te zostały już dokonane przez inny Sąd Apelacyjny w prawomocnym wyroku z dnia 21 kwietnia 2021 r., sygn. akt III AUa 1845/20, w sprawie o podleganie wnioskodawczyni ubezpieczeniom społecznym.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał, że wnosi o przyjęcie przedmiotowej skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na występowanie w sprawie potrzeby wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Wydany w sprawie wyrok Sądu Apelacyjnego wywołuje w ocenie skarżącego rozbieżności na tle orzeczeń Sądu Najwyższego, jak również na tle innego orzeczenia tego samego składu Sądu Apelacyjnego, wydanego w podobnej sprawie o sygn. akt „Va 11/22 22” (wyrok Sądu Okręgowego w Legnicy z dnia 4 lipca 2022 r.). Rozbieżności dotyczą ustalenia czy sąd może ponownie dokonywać ustaleń w zakresie świadomego działania ubezpieczonego ukierunkowanego na pobieranie nieprzysługującego mu świadczenia z ubezpieczeń społecznych,

podczas gdy ustalenia te zostały już dokonane przez inny sąd w sprawie toczącej się pomiędzy tymi samymi stronami (w sprawie o podleganie ubezpieczeniom społecznym).

W odpowiedzi na skargę kasacyjną ubezpieczona wniosła o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie od organu rentowego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą juretrycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Stosownie do utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na twierdzeniu o istnieniu potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.)

wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 31/18, LEX nr 2508113; z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365). Konieczne jest wykazanie przez skarżącego, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, wyjaśnienie na czym one polegają, ich uzasadnienie, a także wskazanie rozbieżnych wariantów interpretacyjnych, z odwołaniem się do dotychczasowych poglądów orzecznictwa i dostępnego piśmiennictwa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, LEX nr 2497706), a w szczególności przytoczenie i poddanie analizie rozbieżnych orzeczeń sądów w celu wykazania, że rozbieżności te mają swoje źródło w różnej wykładni przepisu, bądź też przedstawienia argumentów wskazujących, że wykładnia przeprowadzona przez sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny lub orzecznictwa Sądu Najwyższego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2018 r., III UK 123/17, LEX nr 2496319).

Powołanie się w skardze kasacyjnej na potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania przez autora skargi, że na podstawie tych samych przepisów prawnych w różnych sprawach tego samego rodzaju podejmowane są rozbieżne rozstrzygnięcia sądowe, które nie znajdują przekonującego uzasadnienia w różnicach wynikających z ustaleń sądu dotyczących okoliczności faktycznych lub prawnych w tych sprawach. Konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a nadto przedstawienie przez skarżącego własnej propozycji interpretacyjnej (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2003 r., I PZ 124/02, LEX nr 1130960; z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 3-4, poz. 43). Przesłanka ta wymaga więc wykazania przez autora skargi, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, ze wskazaniem na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego z

dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 Nr 12, poz. 151; z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się też sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty autora skargi skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkł. 2003 Nr 13, poz. 5).

Skarżący nie zdołał wykazać występowania w sprawie przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Chybiona jest teza o potrzebie wykładni przepisów.

Konstruując przesłanki przedsądu skarżący formułuje wątpliwości dotyczące art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej. W tym zakresie wskazać należy zatem na orzecznictwo Sądu Najwyższego, w tym wyrok Sądu z dnia 27 kwietnia 2023 r., III USKP 44/22, LEX nr 3569503, czy też postanowienia z dnia 12 kwietnia 2023 r., III USK 114/22, LEX nr 3580201 i z dnia 23 lutego 2023 r., III USK 184/22, LEX nr 3554543.

W orzeczeniach tych wskazano, że stwierdzenie braku tytułu do podlegania ubezpieczeniu chorobowemu oznacza brak prawa do spornych zasiłków oraz uznanie wypłaconych skarżącej świadczeń jako pobranych bez podstawy prawnej. Nie rozwiązuje natomiast samoistnie problemu, jakim jest zasadność żądania przez organ rentowy zwrotu zrealizowanych zasiłków. W myśl art. 84 ust. 2 ustawy systemowej, wynikający z ust. 1 tego artykułu obowiązek zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych obwarowany jest dodatkowymi wymaganiami, a mianowicie pouczeniem osoby pobierającej świadczenie o braku prawa do jego pobierania lub stwierdzeniem, że do przyznania lub wypłaty świadczenia doszło na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo innego przypadku świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego wypłacającego świadczenie przez osobę pobierającą.

Ustalenie stanu świadomości ubezpieczonej jest elementem ustaleń faktycznych będących wynikiem swobodnej oceny dowodów dokonywanej przez sąd powszechny (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 5 lipca 2022 r., I USK

522/21, LEX nr 3478520; z dnia 19 lipca 2023 r., III USK 379/22, LEX nr 3586121). Sąd Najwyższy jest natomiast związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wzorzec normatywny zawarty w art. 84 ust. 2 pkt 2 ustawy systemowej wymaga świadomego wprowadzenia w błąd, a więc zorientowany został na przeżycia psychiczne ubezpieczonego polegające, po pierwsze, na świadomości, że pobierane świadczenia są nienależne, a po drugie, że podjęte działania zmierzają do wprowadzenia w błąd organu rentowego. Bez kumulatywnego ziszczenia się tych dwóch przesłanek nie można twierdzić, że doszło do wypełnienia dyspozycji ustawy systemowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2019 r., I UK 416/17, OSNP 2019 nr 7, poz. 90).

Powołane orzeczenia Sądu Najwyższego wyjaśniają zakres związania sądu prawomocnym wyrokiem zapadłym w innej sprawie (art. 365 § 1 k.p.c.), wskazując, że sąd jest związany ustaleniami wynikającymi z uzasadnienia prawomocnego wyroku w innej sprawie w takim zakresie, w jakim mają one wpływ na końcowe rozstrzygnięcie, w szczególności ustaleniami prejudycjalnymi, których skutkiem było wydanie określonego wyroku lub postanowienia orzekającego co do istoty sprawy.

W przedmiotowej skardze kasacyjnej nie zawarto żadnych nowych argumentów, które podważałyby przedstawione stanowisko.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego stosownie do art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[ms]